

DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series14.2025.34.01>

УДК 378.147:785.071.2:316.77

Аркуша Андрій Ігорович,
аспірант факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
<https://orcid.org/0009-0003-9377-4688>

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ТВОРЧОГО СПІЛКУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ДИРИГЕНТА СИМФОНІЧНОГО ОРКЕСТРУ

Досліджується проблема формування культури творчого спілкування майбутнього диригента симфонічного оркестру у змісті сучасної мистецької освіти. Обґрунтовано актуальність проблеми у зв'язку з посиленням комунікативного компонента професійної підготовки диригента як художнього лідера оркестрового колективу. Уточнено зміст поняття «культура творчого спілкування» диригента як інтегративної професійної якості, що поєднує художньо-інтерпретаційну, комунікативну, емоційно-ціннісну, невербально-виразну та рефлексивну складові. Проаналізовано сучасні українські та європейські наукові підходи до проблеми професійної музичної комунікації, художньої взаємодії та диригентської педагогіки. Визначено основні педагогічні умови формування культури творчого спілкування майбутнього диригента симфонічного оркестру: інтеграція емоційно-ціннісного компонента у фахову підготовку майбутнього диригента; поетапне формування невербальної професійної комунікації; впровадження рефлексивних практик і цифрових засобів аналізу професійної діяльності. Окреслено сучасні методи формування культури творчого спілкування, зокрема художньо-комунікативний діалог, проблемно-творчі завдання, відеорефлексію, колективне обговорення та міждисциплінарну інтеграцію. Доведено, що цілеспрямована реалізація визначених педагогічних умов сприяє розвитку професійної комунікативної культури майбутнього диригента, його здатності до творчого керівництва, художньої взаємодії та ефективної організації оркестрового виконавства.

Ключові слова: диригент симфонічного оркестру, культура творчого спілкування, професійна підготовка, мистецька освіта, педагогічні умови, художня комунікація, диригентська педагогіка, професійна взаємодія.

У сучасній системі мистецької освіти проблема формування культури творчого спілкування майбутнього диригента симфонічного оркестру набуває особливої актуальності, оскільки професійна діяльність диригента передбачає не лише володіння високим рівнем музично-теоретичних знань і техніко-виконавських умінь, але й здатність до складної комунікативної взаємодії в умовах колективного художнього процесу. З цих позицій професійна діяльність майбутнього диригента симфонічного оркестру передбачає поєднання музично-інтерпретаційної компетентності, організаційного мислення, емоційно-психологічної чутливості та високої культури творчого спілкування. Саме диригент виступає центральною фігурою, яка забезпечує художню єдність оркестру через систему вербальних та невербальних, емоційно-психологічних і творчо-організаційних впливів, завдяки чому здійснюється координація колективного виконавського процесу, формування єдиного інтерпретаційного простору та досягнення художньої цілісності звучання оркестру. У цьому контексті культура творчого спілкування перестає бути лише супровідною характеристикою професійної діяльності й набуває статусу необхідної професійної якості майбутнього диригента.

Актуальність дослідження підтверджується й сучасними тенденціями щодо

реформування мистецької освіти, орієнтацією на компетентнісну модель професійної підготовки, потребою оновлення змісту диригентсько-педагогічної освіти відповідно до європейських освітніх стандартів, а також необхідністю цілеспрямованого формування комунікативної культури як складової професійного лідерства майбутнього диригента.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема формування культури творчого спілкування в процесі фахової підготовки диригента симфонічного оркестру перебуває на перетині кількох сучасних наукових напрямів: музичної педагогіки, теорії виконавства, комунікативістики, психології мистецької взаємодії та методики вищої мистецької освіти. Новітні українські й європейські дослідження засвідчують поступове зміщення акценту від вузькотехнічного розуміння диригентської підготовки до її цілісного трактування як процесу формування художнього лідерства, професійної комунікації, рефлексії, тілесно-пластичної виразності та здатності до співтворчості в колективі.

У науковому дискурсі останніх років простежується посилення уваги до комунікативної природи музично-виконавської діяльності. Зокрема, А. Васильківський розглядає виконавство не лише як художню репрезентацію твору, але й як форму складної комунікативної взаємодії між виконавцем, твором і аудиторією, що є важливим методологічним підґрунтям для осмислення диригентської професії [1]. У статті Ван Ся досліджується роль музики як потужного інструменту розвитку міжкультурної комунікації та культурної толерантності в контексті сучасної глобалізації та інтенсивного міжкультурного обміну [12].

У працях сучасних українських науковців також актуалізується педагогічний вимір діяльності диригента. Так, у роботі І. Стецького диригент постає як педагог і керівник творчого процесу, який у роботі з оркестром спрямовує увагу музикантів на фразування, звуковидобування, ансамблеву злагодженість та стильову точність. Це дозволяє розглядати культуру творчого спілкування не як додаткову рису, а як органічний компонент професійної компетентності диригента [3].

Дослідницька увага українських науковців у сфері мистецької освіти приділена питанням технологізації змісту музичної підготовки учнів (студентів), що безпосередньо пов'язано із проблемами спілкування та комунікації в сучасному інформаційному суспільстві [2; 6; 7; 11].

Поряд із цим в українських дослідженнях помітна тенденція до розширення теми професійної комунікації через суміжні поняття виконавського артистизму, художньо-творчої взаємодії, слухового самоконтролю, інтерпретації та ансамблевої співпраці. Такі праці не завжди присвячені саме симфонічному диригуванню, проте вони формують важливе теоретичне поле для розуміння того, що ефективна підготовка майбутнього диригента має включати розвиток емоційної чутливості, здатності до художнього переконання, саморефлексії та діалогічної взаємодії з виконавським колективом. Водночас в Україні поки що бракує спеціальних досліджень, де культура творчого спілкування майбутнього диригента симфонічного оркестру була б проаналізована саме як самостійний предмет педагогічного вивчення.

У європейському науковому просторі проблема професійної музичної підготовки дедалі частіше осмислюється через категорії взаємодії, тілесності, інклюзії, автономії студента та культури освітнього середовища. Наукова робота L. Nijs [10] репрезентує *embodied music pedagogy*, у межах якої музичне навчання трактується як динамічна система взаємодії викладача, студента й музичного матеріалу. Такий підхід особливо цінний для диригентської освіти, де пластика, жест, міміка й тілесно-виразне передавання художнього смислу мають фундаментальне значення. У дослідженні G. Escorihuela [6] доведено ефективність використання цифрових інструментів для прозорішого та точнішого оцінювання музичної практики, а більшість учасників визнали такий зворотний

зв'язок дуже корисним. Це актуалізує можливість використання відеоаналізу, цифрового оцінювання репетиційної поведінки та технологічно підтриманої рефлексії в підготовці диригента.

Окремий напрям європейських студій пов'язаний із переосмисленням змісту вищої музичної освіти, в яких підкреслюється, що традиційна модель підготовки професійного музиканта має суттєві недоліки в педагогічній підготовленості викладачів і нерідко стримує автономію, саморегуляцію та критичне мислення студентів [8]. Споріднені праці 2025–2026 років також акцентують потребу переходу від жорстко ієрархічної, *teacher-dominant* моделі до більш відкритої, рефлексивної та студентоцентрованої моделі музичної освіти [5; 9; 10]. Для теми нашого дослідження це має принципове значення, адже культура творчого спілкування диригента формується саме в такому освітньому середовищі, де визнається цінність партнерства, інтерпретаційного діалогу, відповідального лідерства та співучасті всіх учасників художнього процесу.

Окремо слід відзначити сучасні дослідження щодо цифровізації музичної освіти [7; 11]. Систематичний огляд J. F. Merchán Sánchez-Jara та співавторів [12] показує, що штучний інтелект і цифрові технології дедалі активніше використовуються для персоналізації навчання, надання зворотного зв'язку в реальному часі, розвитку слухових навичок і оцінювання виконавської практики. Для підготовки диригента це відкриває нові можливості: аналіз диригентського жесту, фіксацію репетиційної взаємодії, розвиток самоконтролю, інтерпретаційної рефлексії та вдосконалення комунікативної виразності.

Отже, аналіз сучасних українських та європейських праць дає підстави стверджувати, що проблема творчого спілкування у професійній музичній освіті розглядається через комунікативний, педагогічний, тілесно-виразний, цифровий та інклюзивний виміри. Проте, попри наявність суміжних напрацювань, у сучасній науці все ще недостатньо спеціальних досліджень, присвячених саме педагогічним засадам формування культури творчого спілкування майбутнього диригента симфонічного оркестру. У більшості досліджень увага зосереджується переважно на техніці диригування, інтерпретаційній підготовці, розвитку музичного мислення або психології виконавської діяльності, тоді як педагогічний механізм розвитку творчої комунікації потребує окремого наукового осмислення.

Мета статті полягає в обґрунтуванні педагогічних умов та комплексу методів формування культури творчого спілкування майбутнього диригента симфонічного оркестру з урахуванням потреб його фахової підготовки.

Виклад основного матеріалу. У сучасному педагогічному й мистецтвознавчому дискурсі поняття «культура творчого спілкування диригента симфонічного оркестру» доцільно розглядати як інтегративну професійну якість особистості диригента, що виявляється у здатності здійснювати художньо доцільну, емоційно виважену, психологічно гнучку та професійно результативну взаємодію з оркестровим колективом у процесі інтерпретації музичного твору, репетиційної роботи та концертного виконання [1; 3]. У змістовому вимірі це поняття охоплює сукупність взаємопов'язаних компонентів: комунікативної компетентності, художньо-інтерпретаційної переконливості, невербальної виразності, емоційної чутливості, здатності до педагогічного впливу, рефлексивності та організаційної культури. На відміну від загальної професійної комунікації, культура творчого спілкування диригента передбачає не лише передачу інформації, а насамперед формування спільного художнього простору, в якому комунікація стає інструментом колективного творення музичного образу. У професійній діяльності диригента творчий характер спілкування проявляється через поєднання вербальних і невербальних засобів впливу: диригентського жесту, міміки, погляду, пластики руху, інтонації мовлення, способів формулювання художніх завдань, психологічної атмосфери репетиції. Саме тому культура творчого спілкування виступає не лише педагогічною, а й художньо-

виконавською категорією.

З цих позицій культуру творчого спілкування диригента симфонічного оркестру доцільно трактувати як професійно значущу інтегративну характеристику особистості, що забезпечує художню ефективність диригентської діяльності через поєднання комунікативної культури, творчого лідерства, емоційної регуляції, невербальної виразності та педагогічної взаємодії. На відміну від традиційного розуміння професійної комунікації диригента лише як засобу організації виконавського процесу, у даному дослідженні культура творчого спілкування розглядається як самостійний педагогічний феномен, що охоплює сукупність художньо-ціннісних, комунікативно-поведінкових, невербально-виразних і рефлексивних механізмів професійної взаємодії в оркестровому середовищі.

Отже, у межах даного дослідження культуру творчого спілкування диригента симфонічного оркестру визначаємо як інтегративну професійно-особистісну характеристику майбутнього диригента, що виявляється у здатності до художньо доцільної, емоційно виваженої, педагогічно спрямованої та психологічно гнучкої взаємодії з оркестровим колективом у процесі репетиційної та концертно-виконавської діяльності, яка ґрунтується на поєднанні інтерпретаційного мислення, невербальної професійної виразності, комунікативної компетентності, емоційної чутливості, рефлексивного самоконтролю та творчого лідерства й спрямована на досягнення художньої цілісності колективного виконання музичного твору. У такому розумінні культура творчого спілкування постає не лише як супровідний компонент професійної діяльності диригента, а як самостійний педагогічний феномен, що визначає ефективність художньої комунікації, рівень творчої взаємодії в оркестрі та якість реалізації музично-інтерпретаційного задуму.

У контексті даного дослідження особливого значення набуває аналіз сучасних методів формування культури творчого спілкування диригента. У сучасній системі професійної підготовки диригента симфонічного оркестру формування культури творчого спілкування потребує використання сучасних методів навчання, які забезпечують одночасний розвиток художньо-інтерпретаційного мислення, комунікативної гнучкості, емоційної виразності, рефлексії та професійного лідерства. Сучасна музично-педагогічна практика дедалі більше орієнтується на інтерактивні, рефлексивні, проблемно-творчі та цифрово підтримані методи, що дозволяють наблизити освітній процес до реальних умов майбутньої диригентської діяльності.

Одним із провідних методів виступає метод моделювання репетиційних ситуацій, який передбачає створення в навчальному процесі умов, максимально наближених до реальної роботи диригента з оркестром. У межах цього методу студент отримує можливість відпрацьовувати не лише диригентську техніку, але й способи вербальної та невербальної взаємодії з виконавським колективом, приймати оперативні художні рішення, коригувати інтонаційні, ансамблеві й темпові параметри виконання, а також формувати власний стиль професійного спілкування. Особлива цінність цього методу полягає у формуванні здатності до педагогічної імпровізації, швидкої адаптації до ситуації та конструктивного комунікативного реагування.

Важливим сучасним методом є метод художньо-комунікативного діалогу, що базується на залученні студентів до інтерпретаційних дискусій, спільного аналізу музичного тексту, колективного обговорення художніх образів і виконавських рішень. Такий підхід формує навички аргументованого висловлення власної художньої позиції, розвиває культуру слухання, толерантність до альтернативних інтерпретацій і здатність до партнерської взаємодії. У диригентській підготовці цей метод сприяє розвитку діалогічного мислення, що є основою творчого керівництва оркестром.

Суттєве значення має метод невербальної комунікативної виразності, спрямований

на розвиток пластичної культури майбутнього диригента. Оскільки професійна комунікація диригента значною мірою здійснюється через жест, міміку, погляд, положення корпусу та характер руху, систематичне використання вправ на координацію жесту, точність диригентської пластики, передачу емоційного змісту музики через рух формує здатність до виразної й переконливої невербальної взаємодії. Особливу ефективність мають вправи з відеофіксацією диригентських дій і подальшим самоаналізом.

У сучасній педагогіці активно застосовується метод відеорефлексії, який дозволяє студентам аналізувати власну комунікативну поведінку в процесі диригування. Перегляд відеозаписів навчальних репетицій, концертних виступів або диригентських тренувань дає можливість виявити особливості невербальної виразності, ступінь художньої переконливості, точність реакції на оркестрову відповідь, ефективність комунікації з виконавцями. Такий метод розвиває професійну рефлексію, критичне мислення та здатність до самокорекції.

Перспективним є метод проблемно-творчих завдань, який передбачає постановку перед студентами ситуацій, де необхідно самостійно знаходити способи розв'язання художньо-комунікативних проблем: змінювати репетиційну стратегію, добирати ефективні форми пояснення, досягати ансамблевої узгодженості в складних музичних епізодах, долати психологічні труднощі у взаємодії з музикантами. Використання такого методу сприяє розвитку творчої ініціативності, професійної гнучкості та комунікативної самостійності.

Особливу роль у сучасній підготовці відіграє метод колективної рефлексії, коли після виконання диригентського завдання відбувається обговорення результатів із викладачем, студентами та виконавцями. Колективний аналіз дозволяє розширити професійне бачення, сформувану культуру конструктивного зворотного зв'язку, навчитися сприймати професійну оцінку як ресурс розвитку.

До сучасних інноваційних методів належить цифрово-аналітичний метод, що передбачає використання цифрових платформ, аудіо- та відеоаналізу, електронних засобів порівняння інтерпретацій, цифрового фіксування диригентських рухів, онлайн-моделювання репетиційних процесів. Такі технології дозволяють студентам глибше усвідомлювати власний стиль комунікації, аналізувати точність жесту, часову координацію, динамічну виразність і психологічний контакт із колективом.

Ефективним також є метод міждисциплінарної інтеграції, за якого у фахову підготовку диригента включаються елементи психології спілкування, педагогіки творчості, сценічної майстерності, тілесно-орієнтованих практик, риторики та емоційного інтелекту. Саме інтеграція різних знань дозволяє формувати диригента як художнього комунікатора нового типу здатного не лише до технічно точного керування оркестровим колективом, але й до свідомого вибудовування художньо-комунікативної взаємодії в процесі репетиційної та концертної діяльності. Особливе значення міждисциплінарний підхід набуває у формуванні здатності майбутнього диригента до гнучкого поєднання інтерпретаційного мислення, педагогічної доцільності, психологічної чутливості та сценічної переконливості. Залучення знань із психології дає можливість глибше розуміти механізми групової взаємодії, особливості емоційного реагування музикантів, способи підтримання творчої атмосфери в оркестрі та подолання комунікативних бар'єрів у процесі спільної роботи.

Використання елементів сценічної майстерності сприяє розвитку пластичної свободи, внутрішньої зібраності, виразності руху, здатності керувати увагою колективу через невербальні сигнали. У свою чергу, риторичний компонент формує культуру професійного мовлення диригента, уміння лаконічно й переконливо формулювати художні завдання, точно передавати виконавський задум та створювати атмосферу

конструктивного творчого діалогу. Не менш важливою є інтеграція емоційного інтелекту, яка дозволяє майбутньому диригентові розвивати здатність до саморегуляції, емоційного самоконтролю і своєчасного коригування власної комунікативної поведінки відповідно до художньої ситуації. У результаті міждисциплінарна інтеграція забезпечує більш цілісне професійне становлення диригента, де технічна майстерність органічно поєднується з культурою творчого спілкування і високим рівнем професійної рефлексії.

Отже, сучасні методи формування культури творчого спілкування диригента орієнтовані на розвиток цілісної професійної особистості, здатної до ефективного художнього діалогу, творчого керівництва, емоційно інтелектуальної взаємодії та рефлексивного професійного саморозвитку.

Формування культури творчого спілкування майбутнього диригента потребує створення спеціально організованих педагогічних умов, що забезпечують інтеграцію професійно-комунікативної, емоційно-інтелектуальної та художньо-інтерпретаційної складових підготовки.

Першою педагогічною умовою є інтеграція емоційно-ціннісного компонента у фахову підготовку. У процесі диригентської діяльності емоційна виразність безпосередньо впливає на якість комунікації з оркестром, оскільки саме через емоційно насичену диригентську мову відбувається передача художнього задуму. Формування емоційної чутливості майбутнього диригента передбачає використання спеціальних методів художньої рефлексії, аналізу музичних образів, інтерпретаційних дискусій, порівняльного слухового аналізу різних виконавських версій.

Другою педагогічною умовою виступає поетапне формування невербальної професійної комунікації. Диригентська діяльність передбачає виразність жестів, міміки, погляду, пластики руху, тобто розвинену систему невербальних знаків, що виконують функцію професійного мовлення. У процесі підготовки важливо організовувати спеціальні вправи, спрямовані на усвідомлення виразності жесту, точності пластичної передачі музичного характеру, координації рухів і розвитку тілесної комунікативної культури.

Третьою педагогічною умовою є розвиток рефлексивної культури майбутнього диригента. Аналіз власних комунікативних дій, оцінювання ефективності художнього контакту з виконавцями, усвідомлення власного стилю професійної взаємодії є важливими чинниками формування культури творчого спілкування. Ефективними є методи відеоаналізу репетицій, самооцінювання, колективного експертного обговорення, ведення рефлексивного щоденника професійного розвитку.

Четвертою педагогічною умовою виступає залучення студентів до реальної оркестрової практики в умовах максимально наближених до професійної діяльності. Саме в реальній роботі з оркестром відбувається інтеграція всіх складових творчого спілкування: інтерпретаційної переконливості, емоційної взаємодії, організаційного впливу, здатності до швидкого коригування виконавського процесу.

Сучасна мистецька педагогіка також підкреслює важливість цифрових технологій як додаткової педагогічної умови. Використання відеозаписів репетицій, цифрового аналізу диригентських жестів, онлайн-моделювання репетиційних ситуацій, віртуальних симуляторів диригування розширює можливості професійного розвитку студентів і дозволяє більш об'єктивно оцінювати власну комунікативну поведінку.

Отже, запропоновані нами педагогічні умови формування культури творчого спілкування майбутнього диригента симфонічного оркестру мають системний характер і охоплюють організаційний, емоційно-ціннісний, комунікативний, творчо-рефлексивний та практико-орієнтований компоненти змісту фахової підготовки. Їх цілеспрямована реалізація забезпечує становлення диригента як художнього лідера, здатного до ефективної творчої взаємодії в умовах сучасного музично-виконавського процесу.

Висновки. У результаті проведеного теоретичного аналізу встановлено, що формування культури творчого спілкування майбутнього диригента симфонічного оркестру є важливою складовою його фахового становлення. Визначено, що культура творчого спілкування диригента має інтегративний характер та охоплює сукупність художньо-ціннісних, комунікативно-поведінкових, невербально-виразних і рефлексивних механізмів професійної взаємодії в оркестровому середовищі. Її формування повинно здійснюватися не фрагментарно, а як цілеспрямований педагогічний процес, інтегрований у зміст диригентської підготовки студентів.

Доведено, що ефективність цього процесу значною мірою визначається упровадженням спеціально організованих педагогічних умов, які орієнтуються на інтерактивні, рефлексивні, проблемно-творчі та цифрові методи, що дозволяють наблизити освітній процес до реальних умов майбутньої диригентської діяльності. Це має забезпечити суттєве розширення традиційного змісту диригентської освіти та сприяти формуванню диригента як художнього лідера нового типу, здатного до творчого партнерства, педагогічної гнучкості й ефективної міжособистісної взаємодії.

Перспективи подальших наукових пошуків вбачаються у розробленні моделі формування культури творчого спілкування майбутніх диригентів, експериментальній перевірці ефективності запропонованих педагогічних умов, а також у вивченні можливостей використання цифрових і міжкультурних практик у сучасній диригентській освіті.

Література:

1. Васильківський А. (2024). Концертне виконавство як феномен культури: комунікативний аспект. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. № 2. С. 28 – 32. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2024.308269>
2. КЛЕПАР, М., та РАСТРИГІНА, А. (2025). СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ. Гірська школа Українських Карпат, (32), 72–76. <https://doi.org/10.15330/msuc.2025.32.72-76>
3. Стецький І. М. (2024). Диригент як творча особистість у системі сучасної музичної освіти. Київ : Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 2024. 214 с.
4. Dialogue of artists of musical and pedagogical education of Ukraine: collective monograph. Issue 1. / Scientific editor Prof. Cherkasov V. F. / Europe: London, Scholars' Press, 2025. 302 p.
5. Escorihuela, G. (2024). Digital feedback in higher music education: student-centred assessment practices in European conservatoires. Education Sciences. Vol. 14. № 11. P. 1171–1186.
6. HUMENIUK, T., & PANOVA, N. (2025). Інноваційні тенденції в організації сучасної мистецької освіти. Київське музикознавство, (3), 368-382. <https://doi.org/10.33643/kmus.2025.03.43>
7. Inna Pashchenko & Natalia Sehedá (2026). Digital transformation of higher music education in Ukraine: Challenges and innovative practices, International Journal of Education and Practice, Conscientia Beam, vol. 14(2), pp. 243-256. <https://ideas.repec.org/a/pkp/ijoeap/v14y2026i2p243-256id4886.htm>
8. Lavrentieva, N. , Spolska, O. , Korol, O. , Markovskyi, A. , & Tkachenko , V. (2023). Higher art education in the European Union: Innovative technologies. Revista Eduweb, 17(2), 234–243. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.20>.
9. Merchán Sánchez-Jara, J. F., González Gutiérrez, S., Cruz Rodríguez, J., & Syroyid Syroyid, B. (2024). Artificial Intelligence-Assisted Music Education: A Critical Synthesis of Challenges and Opportunities. Education Sciences, 14(11), 1171. <https://doi.org/10.3390/educsci14111171>
10. Nijs, L. (2025). Embodied approaches in higher music pedagogy: interaction, movement and artistic communication. Education Sciences. 2025. Vol. 15. № 9. P. 1245–1261.
11. Pashchenko, I., Sehedá, N., Tereshchenko, S., Chervonska, L. (2025). Innovative strategies for incorporating digital technologies into higher music and arts education. STUDIA UBB MUSICA, LXX, Special Issue 2, (p. 45 – 62). <https://doi.org/10.24193/subbmusica.2025.spiss2.04>
12. Wang X. (2024). Music as a means of intercultural communication. Освітньо-науковий простір. Т. 2. № 6 (1). С. 7–18. [https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.6\(1\)/2.2024.01](https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.6(1)/2.2024.01)

References:

1. Vasylykivskiy A. Concert performance as a cultural phenomenon: communicative aspect. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. 2024. No. 2. P. 28–32. URL: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2024.308269>
2. Klepar M., Rastryhina A. Modern pedagogical technologies in school music education. *Hirska shkola Ukrainykykh Karpat*. 2025. No. 32. P. 72–76. URL: <https://doi.org/10.15330/msuc.2025.32.72-76>
3. Stetskiy I. M. Conductor as a creative personality in the system of modern music education. Kyiv: Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine, 2024. 214 p.
4. Dialogue of artists of musical and pedagogical education of Ukraine: collective monograph. Issue 1. Ed. Cherkasov V. F. London: Scholars' Press, 2025. 302 p.
5. Escorihuela G. Digital feedback in higher music education: student-centred assessment practices in European conservatoires. *Education Sciences*. 2024. Vol. 14. No. 11. P. 1171–1186.
6. Humeniuk T., Panova N. Innovative trends in the organisation of modern art education. *Kyivske muzykoznavstvo*. 2025. No. 3. P. 368–382. URL: <https://doi.org/10.33643/kmus.2025.03.43>
7. Pashchenko I., Seheda N. Digital transformation of higher music education in Ukraine: challenges and innovative practices. *International Journal of Education and Practice*. 2026. Vol. 14(2). P. 243–256. URL: <https://ideas.repec.org/a/pkp/ijoeap/v14y2026i2p243-256id4886.htm>
8. Lavrentieva N., Spolska O., Korol O., Markovskiy A., Tkachenko V. Higher art education in the European Union: innovative technologies. *Revista Eduweb*. 2023. Vol. 17(2). P. 234–243. URL: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.20>
9. Merchán Sánchez-Jara J. F., González Gutiérrez S., Cruz Rodríguez J., Syroyid B. Artificial intelligence-assisted music education: a critical synthesis of challenges and opportunities. *Education Sciences*. 2024. Vol. 14(11). P. 1171. URL: <https://doi.org/10.3390/educsci14111171>
10. Nijs L. Embodied approaches in higher music pedagogy: interaction, movement and artistic communication. *Education Sciences*. 2025. Vol. 15. No. 9. P. 1245–1261.
11. Pashchenko I., Seheda N., Tereshchenko S., Chervonska L. Innovative strategies for incorporating digital technologies into higher music and arts education. *Studia UBB Musica*. 2025. Vol. LXX. Special Issue 2. P. 45–62. URL: <https://doi.org/10.24193/subbmusica.2025.spiss2.04>
12. Wang X. Music as a means of intercultural communication. *Osvitno-naukovyi prostir*. 2024. Vol. 2. No. 6(1). P. 7–18. URL: [https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.6\(1\)/2.2024.01](https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.6(1)/2.2024.01)

Andrii Arkusha. Pedagogical conditions and methods of forming a culture of creative communication in the process of professional training of a symphony orchestra conductor.

The article examines the pedagogical foundations of forming the culture of creative communication of a future symphony orchestra conductor within the context of contemporary art education. The relevance of the study is substantiated by the increasing importance of the communicative component in the professional training of conductors as artistic leaders of orchestral ensembles. The concept of the conductor's creative communication culture is specified as an integrative professional quality combining interpretative, communicative, emotional-value, non-verbal expressive and reflective components. Contemporary Ukrainian and European scientific approaches to professional musical communication, artistic interaction and conducting pedagogy are analyzed. The main pedagogical foundations for developing the culture of creative communication of future symphony orchestra conductors are identified: integration of the emotional and value component into the professional training of a future conductor; phased formation of non-verbal professional communication; implementation of reflective practices and digital tools for professional activity analysis. Modern methods of developing creative communication culture are outlined, including artistic communicative dialogue, problem-based creative tasks, video reflection, collective discussion and interdisciplinary integration. It is proved that purposeful implementation of these pedagogical foundations contributes to the development of professional communicative culture of future conductors, their ability for creative leadership, artistic interaction and effective organization of orchestral performance.

Keywords: *symphony orchestra conductor, culture of creative communication, professional training, art education, pedagogical foundations, artistic communication, conducting pedagogy, professional interaction.*